

Uz sākumlapu>Tiesāšanās procedūras>Civillietas>Kuras valsts tiesai ir piekrišana?

Kuras valsts tiesai ir piekrišana?

Slovēnija

1 Vai man prasība ir jāceļ vispārējā tiesā vai specializētajā tiesā (piemēram, darba strīdu tiesā)?

Slovēnijā civiltiesisku strīdu prasību izskatīšana pirmajā instancē ir vietējo tiesu (*okrajna sodišča*) un apgabaltiesu (*okrožna sodišča*) jurisdikcijā. Tās ir kompetentas izlemt visas lietas un strīdus civiltiesību jautājumos (par kompensāciju piešķiršanu, par īpašumu, kā arī ģimenes strīdus u. c.). Jurisdikcijas nodalīšana starp vietējām tiesām un apgabaltiesām ir aplūkota turpmāk.

Savukārt ar komercietībām saistītu lietu izskatīšana un iztiesāšana pirmajā instancē ir tikai apgabaltiesu kompetencē. Komercietiskie strīdi ir strīdi, kuros katra puse civiltietā ir uzņēmums, iestāde (tostarp valsts iestāde), kooperatīvs, valsts vai vietējā pašvaldība. Komercietiskie strīdi ir arī strīdi, kas saistīti ar juridiskajām attiecībām starp individuālajiem uzņēmumiem (saistībā ar to ienākumus nesošo darbību), no vienas puses, un uzņēmumu, iestādi (tostarp valsts iestādi), kooperatīvu, valsti vai vietējo pašvaldību, no otras puses.

Tiesību akti paredz, ka darba strīdi ir darba tiesu (*delovna sodišča*) un sociālo lietu tiesu (*socialna sodišča*) jurisdikcijā, pat ja lieta ir saistīta ar civiltiesisku strīdu. Darba strīdi aptver attiecības starp darba devēju un darbinieku, kas veido tādu tiesību un pienākumu pārkāpumus, kuri izriet no darba tiesiskajām attiecībām. Darba tiesas ir kompetentas iztiesāt individuālus darba strīdus (strīdus, kas izriet no darba tiesiskajām attiecībām, strīdus, kas attiecas uz īpašumtiesībām saistībā ar šādām attiecībām), kolektīvus darba strīdus (strīdus, kuros viena puse parasti ir arodbiedrība vai cita darbinieku pārstāvības institucionāla forma), strīdus par streiku atbilstību likumam un strīdus par darbinieku tiesībām uz darbinieku līdzdalību uzņēmuma vadīšanā, kas paredzētas Slovēnijas tiesību aktos. Sociālo lietu tiesas lemj par tiesībām, kas ir saistītas ar darbnespēju un pensiju apdrošināšanu, veselības apdrošināšanu un bezdarba apdrošināšanu, kā arī par tiesībām uz ģimenes un sociālajiem pabalstiem.

Tā kā jautājums par jurisdikciju rodas tikai tad, kad prasība par darbību vai strīdu ir iesniegta tiesā (pirms tiesa izskata un iztiesā lietu, tā vispirms nosaka, vai lieta ir iesniegta pēc piekrišanas), ieteicams pirms tam konsultēties ar advokātu, lai izvairītos no nepamatotas kavēšanās. Katrā procesā, ko tiesa īsteno, tai vienmēr jāpievērš uzmanība jurisdikcijas jautājumam un jāpārbauda, ka lieta nav piekritīga nevienai citai iestādei (piem., administratīvai iestādei). Ja tiesa atklāj, ka lieta ir piekritīga citai iestādei, tā prasītāja lietu izbeidz; tā rezultātā nevajadzīgi tiek zaudēts laiks un palielinās puses izmaksas.

Informāciju par tiesu struktūru, atrašanās vietu un jurisdikciju var atrast arī Slovēnijas Republikas Augstākās tiesas (*Vrhovna sodišča Republike Slovenije*) oficiālajā tīmekļa vietnē: <http://www.sodisce.si/>

2 Ja lieta ir piekritīga vispārējai tiesai (t.i. par lietu izskatīšanu atbild šādas tiesas), kā lai noskaidroju, konkrēti kurā tiesā man ir jāiesniedz prasības pieteikums?

Prasību var iesniegt jebkurā Slovēnijas Republikas tiesā, bet ikvienam prasības iesniedzējam jāpievērš uzmanība *ratione materiae* jurisdikcijai (t. i., tam, kurai tiesai ir jurisdikcija pēc lietas saturā) un teritoriālajai jurisdikcijai. Pamatinformācija, tostarp visu Slovēnijas vietējo tiesu un apgabaltiesu adreses, ir pieejama Slovēnijas Republikas Augstākās tiesas tīmekļa vietnē: <http://www.sodisce.si/>

Slovēnijā *ratione materiae* jurisdikcija pirmajā instancē jeb tiesas iespējas iztiesāt puses konkrēto prasību tiek dalītas starp vietējām tiesām un apgabaltiesām. Lai noteiktu, kura tiesa iztiesās lietu, izšķiroši ir šādi divi kritēriji: prasības summa (strīda priekšmets) un strīdā iesaistīto attiecību likumiskais pamats (strīda priekšmets un saturs).

Galvenais noteikums ir, ka apgabaltiesa lemj svarīgākus strīdus, kur strīda priekšmetam ir liela vērtība vai kur strīds ir būtiski svarīgs saistībā ar puses dzīvi, vai lietas, kas ir juridiski sarežģītas, jo iztiesāšanā tiesām ir jāpiemēro tiesību akti, kas skar sarežģītus un sensitīvus juridiskos jautājumus (piem., laulības šķiršana, bērna uzturēšana).

Otrajā instancē tiesu spriež augstās tiesas ar vispārēju jurisdikciju (*višja sodišča*), un Slovēnijā tādas ir četras. Šādā tiesā iesniedz prasību tieši nav iespējams. Augstās tiesas iztiesā apelācijas sūdzības par vietējo tiesu un apgabaltiesu pieņemtajiem lēmumiem; tās arī iztiesā strīdus attiecībā uz vietējo tiesu un apgabaltiesu jurisdikciju to piekrišanas teritorijā.

Slovēnijas Republikas Augstākajai tiesai ir jurisdikcija iztiesāt apelācijas sūdzības par augsto tiesu spriedumiem, it sevišķi saistībā ar lēmumiem par pārskatīšanu un lūgumiem par likumības aizsardzību. Ja tiek iesniegta prasība par ārkārtas tiesību aizsardzības līdzekļiem, ir nepieciešams, lai ieinteresētā puse piesaistītu arī advokātu; likumā noteikts, ka īpašas procesuālās darbības Augstākajā tiesā var veikt tikai kvalificēti advokāti.

2.1 Vai pastāv atšķirība starp zemākām un augstākām vispārējām tiesām (piemēram, rajona tiesas kā zemākās tiesas un apgabala tiesas kā augstākās tiesas), un, ja, jā, tad kura ir kompetenta manā gadījumā?

Kā norādīts iepriekšējā punktā, pirmajā instancē jurisdikciju daļa vietējās tiesas un apgabaltiesas, taču starp šīm divām tiesām nav stingras hierarhijas. Tiesu jurisdikciju nosaka likums, bet kopumā apgabaltiesas galvenokārt izskata lietas, kas ir juridiski un faktiski sarežģītākas.

Civilprocesa likums (*Zakon o pravdnem postopku, ZPP*) paredz, ka vietējām tiesām, un tādas Slovēnijā ir 44, ir jurisdikcija iztiesāt šādas lietas:

īpašuma prasības, ja strīda priekšmeta summa nepārsniedz 20 000 EUR,

strīdus par tiesību pārkāpšanu,

strīdus par servitūtiem un apgrūtinājumiem,

strīdus par īres un nomas attiecībām.

Vietējās tiesas izskata arī juridiskās palīdzības lietas, kurās saskaņā ar tiesību aktiem nevienai citai tiesai nav jurisdikcijas, kā arī citas tiesību aktos noteiktās lietas.

Apgabaltiesām, un tādas Slovēnijā ir 11, ir jurisdikcija iztiesāt šādas lietas:

īpašuma prasības, ja strīda priekšmeta summa pārsniedz 20 000 EUR,

strīdus par paternitātes vai maternitātes noteikšanu, vai apstrīdēšanu,

laulības strīdus,

strīdus par likumisku uzturēšanu,

strīdus par bērnu aizsardzību un audzināšanu,

strīdus par bērnu saskarsmi ar vecākiem un citām personām, kad tie tiek iztiesāti kopā ar strīdiem par bērnu aizsardzību un audzināšanu,

strīdus par autortiesībām un strīdus par izgudrojumu un preču zīmju aizsardzību vai tiesībām izmantot tirdzniecības nosaukumu, un strīdus saistībā ar

konkurences aizsardzības noteikumiem,

komerctiesiskus strīdus,
strīdus, kas izriet no bankrota procedūras.

Intelektuālā īpašuma tiesību iztiesāšana pirmajā instancē ir vienīgi Ļubļanas apgabaltiesas teritoriālajā jurisdikcijā. Apgabaltiesām ir arī jurisdikcija attiecībā uz prasībām pēc starptautiskas juridiskās palīdzības un pēc juridiskās palīdzības saistībā ar ārvalstu tiesu spriedumu atzīšanu, kā arī citās lietās, kas noteiktas tiesību aktos.

2.2 Teritoriālā piekritība (vai par manu lietu ir atbildīga A pilsētas vai B pilsētas tiesa?)

Principā Slovēnijā prasību var iesniegt jebkurā pirmās instances tiesā, kas minēta iepriekšējos punktos. Tiesai, kurā puse iesniedz prasību, ir jālemj par prasības piekritību, pirms sākas iztiesāšana. Ja tiesa uzskata, ka tai konkrētajā lietā nav teritoriālas jurisdikcijas, tā var paziņot, ka tai nav jurisdikcijas un nodot lietu citai tiesai, lai gan šādi tai jārikojas tikai tad, ja pretējā puse vērš uzmanību uz jurisdikcijas neesamību. Tomēr tiesai ir pienākums to darīt, ja citai tiesai ir īpaša teritoriālā jurisdikcija iztiesāt konkrēto lietu. Neatkarīgi no iepriekš minētā, pastāv daži vispārīgi noteikumi, kurus piemēro, lai noteiktu tiesu teritoriālo jurisdikciju, un kuras ņem vērā, lai nodrošinātu mazākus izdevumus un pēc iespējas ātrāku lietas izskatīšanu.

ZPP ietver noteikumu par vispārējo un īpašo teritoriālo jurisdikciju; to nosaka pēc strīda priekšmeta un pēc strīdā iesaistītajām pusēm. Precīzāka informācija izklāstīta turpmāk minētajos punktos.

2.2.1 Teritoriālās piekritības pamatnoteikums.

Tas paredz, ka gadījumā, ja prasība tiek iesniegta pret fizisku vai juridisku personu, prasība ir jāiesniedz tiesā, kuras jurisdikcijā atrodas teritorija, kur ir atbildētāja pastāvīgā dzīvesvieta vai juridiskās personas juridiskā adrese. Ja lieta ir ierosināta pret ārvalstu fizisku vai juridisku personu, galvenā teritoriālās jurisdikcijas tiesa ir tiesa, kuras jurisdikcijā atrodas teritorija, kur ir fiziskās personas dzīvesvieta Slovēnijā vai juridiskās personas filiāle.

2.2.2 Šī pamatnoteikuma izņēmumi.

Dažās konkrētās lietās *ZPP* ļauj lietas pusēm iesniegt prasību citā tiesā, nevis noteikumos paredzētajā galvenajā tiesā. Konkrēti definētos gadījumos (atkarībā no strīda priekšmeta vai satura) puse var iesniegt prasību tikai tajā tiesā, kurai vienīgajai ir kompetence iztiesāt izskatāmo lietu; šajā gadījumā to dēvē par ekskluzīvu teritoriālo jurisdikciju.

Ja prasītājs iesniedz prasību tiesā, kurai nav teritoriālās jurisdikcijas, tiek paziņots, ka tiesai nav attiecīgās jurisdikcijas un lieta tiek nodota citai tiesai pēc piekritības, kur lietas izskatīšana turpinās, it kā tā būtu ierosināta tur.

2.2.2.1 Kādos gadījumos varu izvēlēties starp tiesu pēc atbildētāja dzīvesvietas (atbilstoši pamatnoteikumiem) un citu tiesu?

Kā minēts iepriekš, noteiktās lietās teritoriālā jurisdikcija var būt vienlaicīgi divām tiesām. Šai gadījumā lietā iesaistītā puse var izvēlēties, kurā tiesā iesniegt prasību (**izvēles jurisdikcija**).

Šāda veida jurisdikcija ir noteikta Civilprocesa likuma 49. līdz 65. pantā; tādēļ turpmāk ir izklāstītas tikai vissvarīgākās lietas un tās lietas, kuras visvairāk ir saistītas ar lietā iesaistīto dalībnieku dzīvi.

Strīdos saistībā ar laulāto uzturēšanu piekritīga ir ne tikai tiesa ar vispārējo teritoriālo jurisdikciju, bet arī tiesa, kuras jurisdikcijā atrodas teritorija, kur ir pieteicēja (uztura saņēmēja) pastāvīgā dzīvesvieta. Arī laulāto strīdos (laulības šķiršanas lietās) pusēm ir iespēja izvēlēties tiesu. Šai gadījumā piekritīga ir tiesa, kuras jurisdikcijā atrodas teritorija, kur bija laulāto pēdējā kopīgā dzīvesvieta. Strīdos par paternitātes vai maternitātes noteikšanu vai apstrīdēšanu piekritība ir arī tai tiesai, kuras jurisdikcijā atrodas teritorija, kur ir bērna, kurš saskaņā ar Slovēnijas tiesību aktiem ir tiesīgs iesniegt prasību, pagaidu vai pastāvīgā dzīvesvieta. Ja Slovēnijā esošajai tiesai ir piekritība šādos strīdos, piemēram, tāpēc, ka pieteicēja pastāvīgā dzīvesvieta ir Slovēnijā, teritoriālā jurisdikcija ir tai tiesai, kuras jurisdikcijā atrodas teritorija, kur ir pieteicēja pastāvīgā dzīvesvieta. Ārpuslīguma strīdos par zaudējumu atlīdzināšanu (tās galvenokārt ir lietas saistībā ar satiksmes negadījumiem) papildus galvenajai jurisdikcijas tiesai piekritība ir arī tiesai, kuras jurisdikcijā atrodas teritorija, kur atgadījies zaudējumus radošais notikums (piem., satiksmes negadījuma vieta), vai tiesai, kuras jurisdikcijā atrodas teritorija, kur iestājušās radīto zaudējumu sekas. Tādu zaudējumu gadījumā, kuru rezultātā ir iestājusies personas nāve vai persona ir guvusi nopietnus ievainojumus, jurisdikcija ir arī tiesai, kuras jurisdikcijā atrodas teritorija, kur ir pieteicēja pastāvīgā vai pagaidu dzīvesvieta. Saistībā ar strīdiem, kas izriet no līgumattiecībām starp pusēm, piekritība ir arī tiesai, kuras jurisdikcijā atrodas teritorija, kura noteikta kā līgumattiecību izpildes vieta; līdzīga kārtība pastāv arī attiecībā uz strīdiem par vekseliem vai čekiem (tiesa, kuras jurisdikcijā atrodas teritorija, kur ir maksājuma vieta).

Turklāt izvēles jurisdikcija attiecas arī uz strīdiem, kas saistīti ar patērētāju līgumattiecībām, kurās prasītājs ir patērētājs (fiziska persona). Šādos gadījumos piekritīga ir ne tikai tiesai ar vispārējo teritoriālo jurisdikciju, bet arī tiesa, kuras jurisdikcijā atrodas teritorija, kurā atrodas patērētāja pastāvīgā vai pagaidu dzīvesvieta. Ja prasītājs strīdā par patērētāju līgumattiecībām ir uzņēmums, tad piekritīga ir tā tiesa, kuras jurisdikcijā atrodas teritorija, kurā atrodas patērētāja pastāvīgā vai pagaidu dzīvesvieta. Citu teritoriālo jurisdikciju var piemērot tikai tad, ja patērētājs un uzņēmums noslēdz vienošanos pēc strīda rašanās vai vienošanos, kas papildus ļauj patērētājam uzsākt tiesvedību citās tiesās. Strīdos, kas saistīti ar apdrošināšanas attiecībām, kurās atbildētājs ir apdrošināšanas sabiedrība, piekritīga ir ne tikai tiesa ar vispārējo teritoriālo jurisdikciju un tiesa, kuras jurisdikcijā atrodas teritorija, kurā atrodas apdrošināšanas sabiedrības filiāles juridiskā adrese, bet arī tā tiesa, kuras jurisdikcijā atrodas teritorija, kurā atrodas prasītāja pastāvīgā vai pagaidu dzīvesvieta vai juridiskā adrese. Strīdos, kas saistīti ar apdrošināšanas attiecībām, apdrošināšanas sabiedrība var iesniegt prasību tikai tajā tiesā, kuras jurisdikcijā atrodas teritorija, kurā atrodas atbildētāja, kas ir apdrošinājumaņēmējs, apdrošinātā persona vai apdrošināšanas atlīdzības saņēmējs, pastāvīgā vai pagaidu dzīvesvieta vai juridiskā adrese. Citu teritoriālo jurisdikciju var piemērot tikai tad, ja strīda puses noslēdz vienošanos pēc strīda rašanās vai vienošanos, kas papildus ļauj apdrošinājumaņēmējam, apdrošinātajai personai vai apdrošināšanas saņēmējam uzsākt tiesvedību citās tiesās.

Citi izvēles jurisdikcijas gadījumi, kā minēts iepriekš, ir noteikti Civilprocesa likumā.

2.2.2.2 Kādos gadījumos man prasība ir jāceļ citā tiesā nevis pēc atbildētāja dzīves vietas (atbilstoši pamatnoteikumiem)?

Īpašos gadījumos tiesību akti paredz īpašu teritoriālo jurisdikciju un nosaka tiesu kā vienīgo tiesu, kurai ir jurisdikcija iztiesāt konkrētu lietu. To sauc par **ekskluzīvu teritoriālo jurisdikciju**, un tā tiek piemērota šādi:

attiecībā uz strīdiem par īpašumtiesībām, to pārkāpumiem, īpašuma īri un nomu ekskluzīva teritoriālā jurisdikcija ir tiesai, kurai piekritīga teritorija, kur atrodas īpašums;

attiecībā uz strīdiem par reālajām tiesībām uz jūras vai gaisa kuģi (un strīdiem par to nomu) ekskluzīva teritoriālā jurisdikcija ir tiesai, kurai piekritīga teritorija, kur tiek vests reģistrs, kur ierakstīts jūras vai gaisa kuģis;

attiecībā uz strīdiem, kas rodas tiesas vai administratīvā izpildes procesa laikā vai rezultātā, un strīdiem, kas rodas bankrota procedūras laikā vai saistībā ar to, ekskluzīva teritoriālā jurisdikcija ir tiesai, kurai piekritīga teritorija, kur atrodas tiesa, kas īsteno izpildes vai bankrota procedūru.

2.2.2.3 Vai tiesas procesa dalībnieki var vienoties par kompetento tiesu, kas citādi nebūtu kompetenta šajā procesā?

Slovēnijas tiesību akti ļauj pusēm īpašā gadījumā vienoties par pirmās instances tiesas jurisdikciju (**vienošanās par teritoriālo jurisdikciju**). Pušu vienošanās var mainīt tiesību aktos noteikto teritoriālo jurisdikciju, tomēr jāatzīmē, ka puses nevar noslēgt vienošanos, nosakot jurisdikciju *ratione materiae*; to var noteikt tikai likums (sk. skaidrojumu iepriekš).

Puses var vienoties, ka lietu izskata pirmās instances tiesa, kurai citādi nav teritoriālā jurisdikcija. Pusēm jāievēro pamatnoteikums, ka tiesai, par kuru tās vienojas, ir jābūt kompetentai iztiesāt lietu pēc satura vai arī tai ir jābūt tiesai, kurai ir jurisdikcija *ratione materiae* (sk. jurisdikcijas nodalīšana starp vietējām tiesām un apgabaltiesām). Vienošanās nav atļauta arī tad, ja tiesību akti nosaka ekskluzīvas teritoriālās jurisdikcijas tiesu (sk. iepriekšējo punktu).

Pušu vienošanās ir jānoslēdz rakstiski attiecībā uz konkrētu strīdu vai nākotnes strīdu, kas rodas vai var rasties no pušu īpašajām juridiskajām attiecībām. Vienošanās dokuments pieteicējam jāpievieno prasībai, ar kuru tiek uzsākts process attiecīgajā tiesā. Ir svarīgi atzīmēt, ka teritoriālo jurisdikciju nevar noteikt procesa gaitā, t.i., kad prasība tiesā jau ir iesniegta, nepievienojot šādu dokumentu par vienošanos.

3 Ja kompetenta ir kāda speciāla tiesa, kā var noteikt, tieši pie kuras tiesas būtu jāvērsas?

Slovēnijas tiesu sistēmā nav īpašu tiesu, kas specializējas civiltiesībās un komerciesībās (piem., īpašas ģimeņu tiesas, lai izšķirtu laulību strīdus vai strīdus starp vecākiem un bērniem), jo visi civiltiesiskie strīdi tiek izšķirti vietējās tiesās un apgabaltiesās vai attiecīgi to civillietu un komercietu nodaļās. Tiesās ir izveidotas nodaļas (civillietu, ģimenes lietu, komercietu, izpildes, bezstrīdus, testamentu). Parasti šajās nodaļās strīdus izskata un tiesas spriedumus taisa specializējušies tiesneši.

Īpašas tiesas tiek organizētas tikai attiecībā uz darba un sabiedrisko lietu strīdiem; to jurisdikcija un struktūra ir izklāstīta šīs tēmas sākumā.

Saistītās saites

<http://www.sodisce.si/>

<http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/preciscenaBesedilaZakonov>

<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs>

<http://www.pisrs.si/Pis.web/>

Lapa atjaunināta: 08/09/2021

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.